

2010. június

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Május 4.	22:13 UT	utolsó negyed
Május 12.	11:15 UT	újhold
Május 19.	04:29 UT	első negyed
Május 26.	11:30 UT	telehold

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hónap első felében napkelte előtt kereshető a hajnali ég alján. Noha bő háromnegyed órával kel a Nap előtt, helyzete megfigyelésre nem kedvező. Ezt követően láthatósága tovább romlik, 28-án már felső együttállásban van a Nappal.

Vénusz: Az esti égbolt ragyogó égiteste, magasan a nyugati látóhatár felett. A hónap elején két és fél, a végén két és negyed órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-4,0^m$ -ról $-4,1^m$ -ra, átmérője $13,0''$ -ről $15,4''$ -re nő, fázisa $0,81$ -ről $0,71$ -ra csökken.

Mars: Előretartó mozgást végez a Leo csillagképben. Éjfél előtt nyugszik, az éjszaka első felében látható. Tovább halványodik, fényessége $1,1^m$ -ről $1,3^m$ -ra, átmérője $6,0''$ -ről $5,3''$ -re csökken.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Pisces csillagképben. Éjfél után kel, az éjszaka második felében a délkeleti égbolt feltűnő égiteste. Fényessége $-2,4^m$, átmérője $39''$.

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez a Virgo csillagképben. Az éjszaka első felében látható, éjfél után nyugszik. Fényessége $0,9^m$, átmérője $18''$.

Uránusz: Éjfél után kel, az éjszaka második felében látható a Pisces csillagképben.

Neptunusz: Éjfél körül kel, az éjszaka második felében kereshető. E hónaptól kezdve hátráló mozgást végez az Aquarius csillagképben.

A hónap mélyég-objektuma: az NGC 2976 az Ursa Maiorban

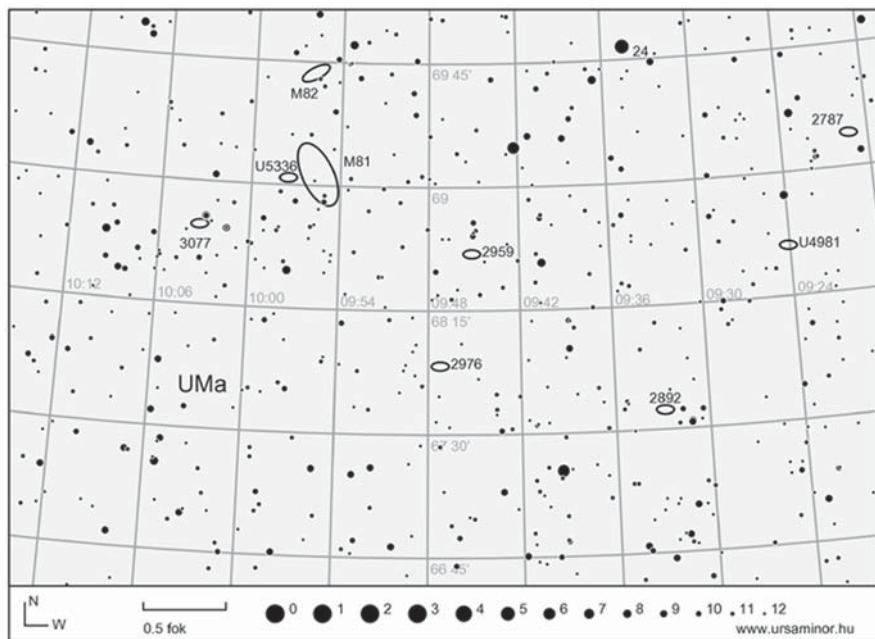
Ha az M81 környékét nagyobb távcsővel és kisebb nagyítással vizsgáljuk át, közelében több, vele egy halmazba tartozó csillagvárost ismerhetünk fel. Az NGC 2976 már 10 cm-es műszerekkel is könnyen látszik, $10,5^m$ -s fényességének köszönhetően. Ez a különleges galaxis Sap, Scp vagy Sdp típusú, ami azt jelenti, hogy bár spirális, karjait nagyon nehéz észrevenni, ráadásul megjelenése sem szokványos (besorolása ezért is vitatott). A galaxisban igen élénk csillagkeletkezés zajlik, az M82-höz hasonlóan ez is csillagontó objektum.

A Spitzer űrtávcső infravörös tartományban nem a galaxis – amúgy sem kiugróan fényes – magját, hanem a két átellenes végét találta a legfényesebbnek. A Hubble űrtávcső képén ebben a tartományban fényes, kék csillaghalmazok láthatóak, melyeket gázködök vesznek körbe. Az objektum egész felületét porsavok szövik át és át, és mindenütt csillaghalmazok, ködök ragyognak, tehát a galaxis a fejlődésének olyan különleges fázisában van, hogy egész korongjában csillagkeletkezés zajlik (a spirálgalaxisokban ez csak a karokra korlátozódik).

A távcsőben egy egyenletesen megvilágított $4 \times 1,5'$ -es ellipszist látunk, melyet halvány haló vesz körül. Nagy műszerekben az egész felületen finom szemcsézettség jelenik meg, kibontakozik a halvány mag (ami maga is egy csillagkeletkezési régió), valamint a galaxis két végén megpillanthatóak lehetnek a legfényesebb csillaghalmazok is. Érdemes felkeresni!

Sánta Gábor

Kaposvári Zoltán

A hónap kettőscillaga: a γ Leonis

Rendkívül könnyen megtalálható, hiszen az ismert csillagkép alakzatának fontos tagja, a Regulus felett látszik.

Akik szeretik a Castort, ebben a párosban sem fognak csalódni, hiszen a látvány kísértetiesen hasonló! A tagok fényességkülönbsége picit több, mint egy magnitúdó és a komponensek távolsága is az Ikrek fő csillagpárosát idézi. Sárgás-fehéres alkotói remek nyitányt adnak az Oroszlánban lévő kettőscillagok felkereséséhez. Mindenkinek ajánlom!

Szklénár Tamás

Csillagnézó túra

Májusi csillagnézó túránkon Hűvösvölgybe látogatunk el. Fedák Sári régi villájának a kertjében útba ejtünk egy 150 éves libanoni cédrust. Elhaladunk Mátyás király vadaskerti emlékműve mellett. A Vitorlázórepülőtéren fogunk észlelni. Megnézzük a Vénuszt,

a Marsot, a Szaturnuszt és természetesen a tavaszi csillagképeket.

Találkozunk május 15-én, szombaton este 19:00-kor Hűvösvölgyben, a 61-es villamos végállomásánál.

Túratáv: kb. 5 km

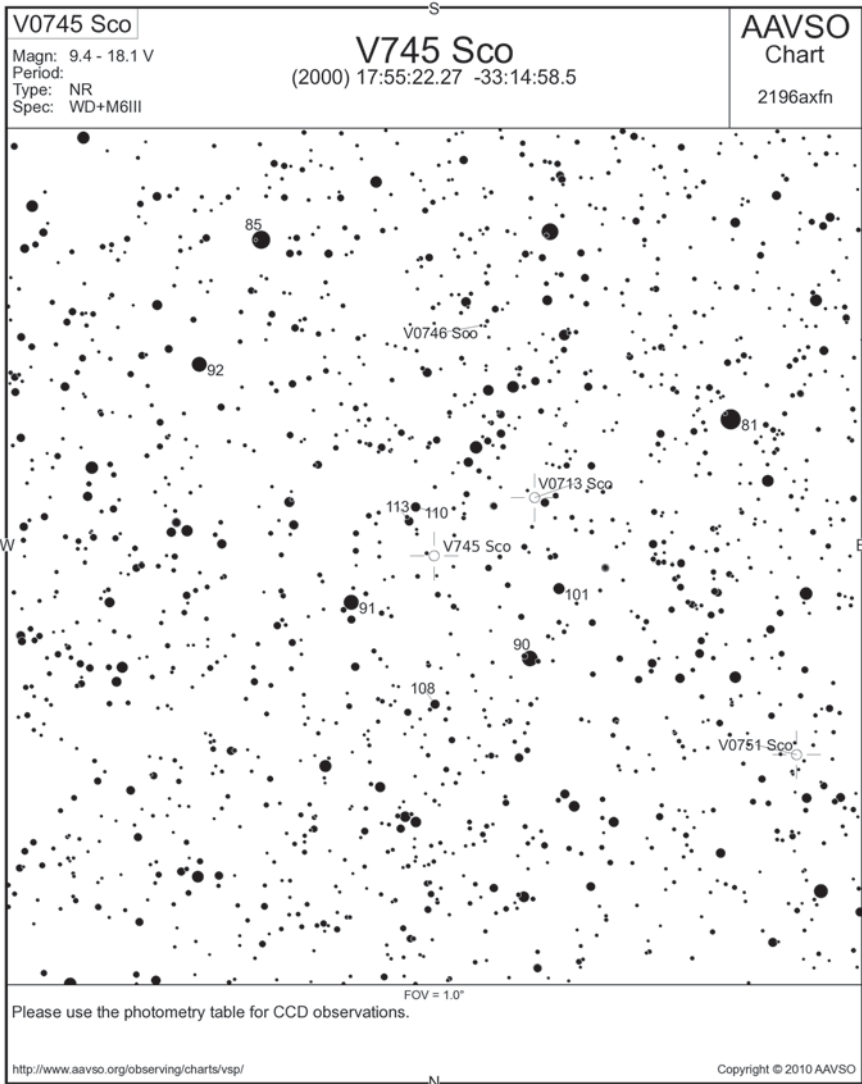
Túravezető: Kerényi Lilla

Mindenkit szeretettel várunk! A túra csak eső esetén marad el!

A hónap változócsillaga: a V745 Scorpii

A Scorpius viszonylag kevésbé ismert visszatérő nójának következő kitörését 2010-ben várhatjuk (l. cikkünket a változós rovatban) –33 fokos deklinációjának következtében észlelése nem tartozik a legegyszerűbb távcsöves gyakorlatok közé, ám egy sikerrel elkapott kitörés hatalmas élmény lehet bármely kitartó (esetleg délebbi vidékekre kiránduló) amatőr számára.

Kiss László

Csillagászati szakkörök listája

A Meteor egy későbbi tematikus számában részletesebben kívánunk foglalkozni a gyerekek és a fiatalok csillagászati szakköri képzésével – az utánpótlásnevelés jegyében. Ehhez kapcsolódóan szeretnénk összeállítani a tehetséggondozással foglalkozó magyaro-

szági és határon túli csillagászati szakkörök listáját. A rendszeresen működő szakkörökkel kapcsolatos legfontosabb információkat (név, működési hely, a szakkörvezető neve) a meteor@mcse.hu címre kérjük megküldeni.

MCSE